

Høringsuttalelse fra Det humanistiske Fakultet og Institutt for Språk og litteratur, NTNU.

Kunnskapsdepartementet har sendt på høring rapporten *Utdanning og forskning i spesialpedagogikk - veien videre* fra Ekspertgruppen for spesialpedagogikk. Det er et omfattende og interessant arbeid Ekspertgruppen har gjennomført. Vår uttalelse til ekspertgruppens rapport gjelder de punktene som vedrører logopedi. Det vil i hovedsak si rapportens kapt. 7.

2.3 Ekspertgruppens forståelse av faget spesialpedagogikk/logopedi

Logopedi er et fag- og forskningsfelt som omhandler kommunikasjons-, språk-, tale-, stemme- og svelgevansker og behandlingen av disse. Logopeder arbeider i skolesystemet, men også innenfor helse- og rehabilitering i regi av helse- og omsorgstjenesteloven og lov om folketrygd (privatpraktiserende). I motsetning til Ekspertgruppen, som har bestått av personer med bakgrunn fra opplæringssektoren og spesialpedagogikk, er vår oppfatning at de sentrale faglige komponentene i logopedi er medisinske og språkvitenskapelige fag, selv om logopedisk virke og logopedutdanning også krever kunnskap i spesialpedagogikk. I tråd med dette er logopedi i utlandet - Speech and Language Pathology/Therapy - ofte knyttet til et medisinsk fakultet. Vår oppfatning av logopedi tilsvarer Norsk Logopedlags forståelse av faget som et eget fag, forskjellig fra spesialpedagogikk. Vi er altså uenig i den forståelsen av forholdet mellom spesialpedagogikk og logopedi som ekspertgruppen har lagt til grunn for sine vurderinger og konklusjoner. Vi mener at logopedi består av noe og mer og annet enn spesialpedagogikk.

7.1 Faglig robuste utdanninger

Styret ved NTNU vedtok høsten 2012 å opprette en master i Logopedi som et EVU-tilbud. Bakgrunnen for styrets beslutning var en sterk oppfordring fra Statped midt og kommuner i Midt-Norge om at NTNU måtte etablere en slik utdanning på grunn av den prekære mangelen på logopeder i regionen. Studietilbudet er et tverrfaglig samarbeid mellom Det humanistiske fakultet, Det medisinske fakultet, Fakultet for Samfunnsvitenskap og teknologiledelse og Statped-systemet. Vi samarbeider med Statped midt, Statped vest, og Statped sørøst og med Logopedisk senter i Trondheim. Det er laget samarbeidsavtaler mellom deltakende fakulteter og mellom NTNU og Statped midt mht. studiet, og alle parter deltar kontinuerlig i utviklingen og kvalitetssikringen av det pedagogiske tilbudet i masteren (jevnfør pkt 7.11 «Samarbeid med Statped»).

Postadresse
7491 Trondheim

Org.nr. 974 767 880
E-post:
isl@hf.ntnu.no
<http://www.hf.ntnu.no/isl>

Besøksadresse
Bygg 4, nivå 5
Dragvoll
7049 Trondheim

Telefon
+ 47 73596529
Telefaks
+ 47 73596119

Tlf: + 47

Alle deltakende fagmiljøer (fonetikk, lingvistikk, medisin/neurovitenskap og pedagogikk) er internasjonalt anerkjente og må betegnes som sterke og robuste på bakgrunn av ekspertgruppens kriterier. NTNU har nasjonalt ansvar for fonetikk, og våre fonetikere har forskningssamarbeid med Statped innenfor tidlig språkutvikling/ hørselshemming/cochleaimplantat og forsker også på stemme. Professor Mila Vulchanova ved Institutt for språk og litteratur, seksjon for engelsk, leder en meget velrenommert gruppe som forsker på språkutvikling og lærevansker som dysleksi og autisme. Seksjon for Språklig kommunikasjon ved ISK har en spesiell kompetanse på profesjonskommunikasjon/helsekommunikasjon og et stort internasjonalt nettverk innenfor dette feltet. Miljøet på neurovitenskap ved NTNU har nettopp fått en Nobelpris for sin forskning.

Vi vil også peke på at samtlige undervisere fra NTNU på logopedistudiet har toppkompetanse eller førstekompetanse. Undervisningen i basalfagene er forskningsbasert, og undervisningen i de logopediske emnene er forankret i statped-systemet og praksisfeltet. Studentene våre har spesialpedagogisk utdanning, førskolelærerutdanning, lærerutdanning eller annen pedagogisk utdanning/erfaring i bunnen.

7.2 Bachelor i spesialpedagogikk/7.8.3 Logopedi som en egen femårig masterutdanning

Den norske logopedutdanningen er kort sammenliknet med utdanningene i for eksempel Sverige, Finland og England, og Norsk logopedlag peker på behovet for å styrke logopedutdanningen. Miljøet som arbeider med logopedi ved NTNU har i samarbeid med Høgskolen i Agder tatt initiativ til et SAK-samarbeid for å se på muligheten for å lage en nasjonal femårig utdanning i logopedi. Vi har tatt dette initiativet fordi vi har erfart at det er svært vanskelig å designe en master på 120 studiepoeng som både gir praksis og tilstrekkelig kompetanse i basalfagene og de fire logopediske spesialfeltene. En nasjonal femårig master kunne organiseres som et faglig spleiselag mellom de forskjellige institusjonene som tilbyr logopediutdanning i dag, gjøre logopedutdanningene ens over hele landet, utnytte faglige spissmiljø ved de forskjellige institusjonene og styrke logopedutdanningen i Norge betraktelig.

Uavhengig av om man klarer å få til et slikt samarbeid eller ikke, er det behov for en bachelor som gir en grunnleggende forståelse av språkvitenskap, språklig kommunikasjon, medisinske fag, pedagogikk og lovverk slik at masternivået innebærer en reell fordypning i de logopediske feltene og gir et grunnlag for en norsk forskerutdanning i logopedi. I den årlige høstkonferansen sin har Norsk Logopedlag nylig vedtatt at de ønsker en femårig utdanning i logopedi. Vi mener at modellen for en slik femårig utdanning kan være 3+2, men at bachelornivå må inneholde noe annet (og hete noe annet) enn en bachelor i spesialpedagogikk slik det skisseres i pkt 7.2.1. En kobling til bachelor i helse- og sosialfag, språkvitenskap og neurovitenskap kan etter vår mening være interessant å se på for logopedis vedkommende.

Det er viktig å poengtere at en slik bachelor ikke kan kvalifisere til arbeid som logoped, til det må det kreves masterpåbygging. Bachelornivået vil likevel kunne gi samfunnsrelevant kompetanse.

Behovet for logopedisk kompetanse i Norge er stort og vil øke om få år fordi gjennomsnittsalderen på logopeder er høy. Det vil være en fordel om et femårig tilbud ble etablert raskt slik at det er mulig å møte det økte behovet for logopedisk kompetanse med en styrket utdanning.

7.3.3 Finansiering

Vi støtter ekspertgruppens forslag til økte bevillinger til praksis med veiledning og en plassering av master i finansieringskategori C. Godtgjøringen til praksisveiledere er i dag alt for lav. Dette er til hinder for rekruttering av praksisveiledere.

7.4.1 Plassering, dimensjonering

Ekspertgruppen anbefaler at logopedi legges til universitetene i Oslo, Bergen og Nordland/Tromsø. For NTNU's vedkommende anbefaler de at NTNU må søke samarbeid med «robuste fagmiljø» i de andre utdanningsinstitusjonene som tilbyr master i logopedi fordi utdanningen i Trondheim ikke «bygger på spesialpedagogisk grunnkompetanse». Vi vil påpeke at studiet i Bergen har en helsefaglig profil, og heller ikke bygger på spesialpedagogisk grunnkompetanse i form av en bachelor i spesialpedagogikk. Vi vil også nevne at den utdanningen NTNU tilbyr har utgangspunkt i sterke fagmiljøer, tverrfaglig kompaniskap, og et tett samarbeid om undervisning og fagutvikling mellom universitetet og statped-systemet. Til tross for at NTNUs erfaringsbaserte EVU-master ikke har primært fokus på spesialpedagogikk, vil vi betegne den som en faglig meget robust logopedutdanning, jevnfør kommentarer til pkt. 7.1 ovenfor.

Utdanningen ved NTNU kom som sagt i gang etter sterk oppfordring fra kommuner i Midt-Norge og Statped midt, og vi har over fem søkere i snitt pr studieplass (20 plasser). De aller fleste studentene bekoster utdanningen av egen lomme. Det sier noe om interessen for denne kompetansen i landsdelen. Studentene understreker overfor oss at de ikke kunne ha skaffet seg en master i logopedi dersom den ikke ble tilbudt samlingsbasert over 4 år og i Midt Norge. Vi mener det er urimelig at studenter i Midt Norge må betale for en utdanning det er stort behov for i regionen samtidig som studenter i andre landsdeler får sin utdanning gratis, og vil argumentere for at KD finansierer studieplasser i logopedi også i Midt-Norge.

Ekspertgruppen har foreslått ny masterutdanning i «audiologopedi». Et slikt studium vil ikke bli anerkjent internasjonalt (unntatt i Danmark) og føre til en utvanning av logopedi som eget fagfelt. Vi mener at en grunnleggende kompetanse i hørselsfaglige emner tilhører basisfagene og bør legges inn på bachelornivå. Dersom det er behov for fordypning i behandling av personer med Cochlea Implantat (CI), hvilket vi antar at en slik utdanning er tenkt for, mener vi at nødvendig kompetanse kan erverves gjennom etterutdanningskurs, noe blant annet Statped midt bidrar med i dag.

7.4.2 Fagtrengsel og behov for etterutdanning

Ekspertgruppen peker på at det er et stort behov for systematisk etter- og videreutdanning av kandidater som har spesialiseringsstudier, dvs. f.eks. logopedi.

Ved NTNU er alle logopedimoduler som ikke innebærer praksis åpne for alle studenter som ordinær etter- og videreutdanning. Vi har hatt studenter av denne kategorien på alle kurs, inklusive studenter som allerede har logopedutdanning fra andre norske universiteter.

7.8.2 Søknader om å komme inn under autorisasjonsordningen for helsepersonell.

Ekspertgruppen skriver at behandlingen av søknaden fra logopeder og audiopedagoger i Helsedirektoratet viser at disse utdanningene må endre seg vesentlig i både innhold og hovedmålgruppe for at de skal kunne komme inn under autorisasjonsordningen for helsepersonell. Ekspertgruppen mener at det «ikke nødvendigvis er ønskelig at disse utdanningene dreier seg vekk fra opplæringsarenaen med den hensikt å få en tydeligere helseprofil». Samtidig vet vi fra kontakten med praksisfeltet at en del som trenger logopedisk behandling, blant annet personer med afasi og barn og voksne med taleflytproblemer og svelgevansker (dysfagi), ikke får tilgang til logopedisk behandling fordi deres problem ikke blir definert inn under opplæringsloven. Etter vår mening understreker dette nok en gang at ekspertgruppen har hatt et alt for snevert (spesialpedagogisk) perspektiv på logopedutdanning. De har også liten forståelse for hvilke typer kunnskap som trenges i logopedisk arbeid. Vi mener altså at utdanningen må utvikles med en bachelor som inneholder fag som kvalifiserer for autorisasjon for helsepersonell pluss en vesentlig komponent språkvitenskap og språklig kommunikasjon i tillegg til en spesialpedagogisk komponent.